



MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA XORIIY DAVLATLAR TAJRIBASI

Umarov Omonjon

Qo'qon universiteti o'qituvchisi

umarovomonjon1994@gmail.com

To'xtanazarova Mohinur

Qo'qon universiteti talabasi

MAQOLA HAQIDA

ANNOTATSIYA

Qabul qilindi: 24-iyun 2024-yil

Tasdiqlandi: 26-iyun 2024-yil

Jurnal soni: 11

Maqola raqami: 11

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v11i11.949>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/
keywords

Madaniy turizm, madaniy meros, iqtisodiy hissalalar, madaniy almashinuv, barqaror turizm, turizm ta'siri

Ushbu maqola madaniy turizm va madaniy merosning o'rtasidagi bog'liqliklar va ularning ahamiyati, madaniy merosni saqlashda madaniy turizmning o'rnini aniq ravishda ko'rsatib beradi. Maqolada turizm sohasidagi o'zgarishlarni o'rganib, madaniy turizmning o'zgaruvchan rivojlanishi va uning ahamiyati yoritib beriladi. Ushbu tadqiqot maqolasi madaniy turizm va madaniy merosni saqlash o'rtasidagi murakkab munosabatlarni o'rganadi, ijobiy va salbiy ta'sirlarni o'rganadi va mas'uliyatli va barqaror amaliyotlar zarurligini ta'kidlaydi.

Madaniy turizmda ko'zga ko'ringan davlatlar Gretsiya, Misr va Yaponiya davlatlarida madaniy turizmning o'rnini, qadimiy madaniy meroslari, an'ana va urf-odatlari o'rganildi. Jamiyatning o'ziga xosligi va tarixini o'zida mujassam etgan madaniy meros globallashtirish va jadal ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar davrida misli ko'rilmagan muammolarga duch kelmoqda.

Kirish: Madaniy meros jamiyatlarning jamoaviy o'tmishi, an'analari va qadriyatlarining moddiy va nomoddiy ifodalari qamrab oluvchi inson o'ziga xosligining tamal toshi bo'lib xizmat qiladi. Globallashtirish, jadal texnologik taraqqiyot va ijtimoiy-iqtisodiy landshaftlarning o'zgarib borayotgan davrida madaniy merosni asrab-avaylash muhim vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda. Bizning rang-barang va boy madaniy meroslarimiz saqlovchilari ushbu merosni asrash va kelajak avlodlarga yetkazish muammolari bilan kurashar ekan, madaniy turizm ushbu asrab-avaylash jarayonida hal qiluvchi rol o'ynash salohiyatiga ega bo'lgan ko'p qirrali va dinamik kuch. Ushbu bo'lim madaniy turizm va madaniy merosni saqlash o'rtasidagi murakkab munosabatlarni chuqur o'rganish, amaliy tadqiqotlar, akademik adabiyotlardan ma'lumotlar va tushunchalar olish uchun zamin yaratadi.

Madaniy merosni asrashning ahamiyati:

Madaniy meros moddiy ashyolar, yodgorliklar, tarixiy obidalar hamda til, urf-odat va an'analari kabi nomoddiy elementlarni o'z ichiga olgan jamiyatlarning umumiy xotirasini ifodalaydi. U o'tmish va hozirgi kun o'rtasida ko'prik bo'lib xizmat qiladi, jamoalar o'rtasida uzluksizlik va o'ziga xoslik hissinu uyg'otadi. Biroq, madaniy merosni saqlash zamonaviy dunyoda misli ko'rilmagan muammolarga duch kelmoqda. Urbanizatsiya, iqlim o'zgarishi, qurolli to'qnashuvlar va e'tiborsizlik jismoniy merosga jiddiy tahdid soladi, globallashtirish va madaniy gomogenlashtirish esa turli nomoddiy meros elementlarining hayotiyiligini shubha ostiga qo'yadi. Shu nuqtai nazardan madaniy merosni asrab-avaylashda madaniy turizmning ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Madaniy turizm –bu sayyohlik faoliyatining bir turi bo'lib, unda sayyohning asosiy motivatsiyasi sayyohlik joyidagi moddiy va nomoddiy madaniy diqqatga sazovor joylarni, mahsulotlarni o'rganish, kashf etish, tajriba va iste'mol qilishdir. Ushbu attraksionlar, mahsulotlar jamiyatning o'ziga xos moddiy, intellektual, ma'naviy va hissiy xususiyatlari to'plamiga tegishli bo'lib, ular san'at va arxitektura, tarixiy va madaniy meros, milliy taomlar merosi, adabiyot, musiqa, ijodiy sohalar va tirik madaniyatlarni o'z turmush tarzi, qiymati bilan qamrab oladi.

San'at, meros va joyning o'ziga xosligi va uning madaniyatini ko'rish uchun odamlar qiladigan sayohat turi ya'ni madaniy turizm so'nggi 10 yilliklardan beri rivojlanib kelmoqda. Madaniy turizm va madaniy merosni saqlash o'rtasidagi simbiotik munosabatlar turizmning meros ob'ektlari va ularning atrofidagi jamoalarga olib kelishi mumkin bo'lgan potentsial iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy foydalarga asoslangan. Iqtisodiy hissalalar:

Madaniy turizmning eng aniq afzalliklaridan biri uning iqtisodiy hissasidir. Asosan kirish to'lovlari, ekskursiyalar va tegishli xizmatlardan olinadigan daromadlar madaniy meros ob'ektlarini saqlash va ularni rekonstruksiya qilish uchun sarflanadi, vaqt va atrof-muhit omillari bilan bog'liq muammolarni hal qilinadi.

Madaniy almashinuv va xabardorlik:

Madaniy turizm turli xil meroslarni chuqurroq tushunish va qadrlashga yordam beradigan madaniy almashinuv kanali vazifasini bajaradi. Madaniy meros ob'ektlariga tashrif buyuruvchilar turli xil urf-odatlar, an'analari va tarixiy ma'lumotlarni o'rganib, madaniyatlararo muloqotni rag'batlantiradigan muhit yaratadi. Madaniy bilimlar almashinuvi ushbu meros ob'ektlarida o'rnatilgan madaniy xilma-xillikni qadrlaydigan va hurmat qiladigan global hamjamiyatni rivojlantirish orqali madaniy o'ziga xoslik va an'analarni saqlashga yordam beradi.

Madaniy turizmning madaniy merosni saqlashga ijobiy ta'siri yaqqol ko'rinsa-da, uning salohiyatidan samarali foydalanish uchun muammolar va tashvishlarni hal qilish kerak.

Turizmning, ayniqsa mashhur madaniy yo'nalishlarda jadal o'sishi haddan tashqari turizm fenomeniga olib keldi. Overturizm sayyohlarning haddan tashqari ko'pligi bilan tavsiflanadi, ular belgilangan joyning tashish qobiliyatidan oshadi, bu madaniy ob'ektlarning jismoniy eskirishiga, tirbandlikka va atrof-muhitning buzilishiga olib keladi. Bu madaniy merosni saqlashga jiddiy tahdid soladi va samarali boshqaruv strategiyasini amalga oshirishni taqozo etadi.

Madaniy turizmga sezgirlik bilan yondashmasa, beixtiyor madaniy o'zlashtirishga olib kelishi mumkin. Madaniyat elementlari tijorat maqsadlarida sotilishi mumkin, buning natijasida madaniy merosning buzilishi yoki noto'g'ri ko'rsatilishi mumkin. Ushbu muammoni hal qilish turizm meros ob'ektlarining madaniy boyligini ekspluatatsiya qilishdan ko'ra, yaxshilashni ta'minlash uchun madaniy merosning haqiqiy va hurmatli namoyishini targ'ib qilishni talab qiladi.

Bu muammolarga qaramay, madaniy merosning uzoq muddatli saqlanishini ta'minlash uchun barqaror madaniy turizmga o'tish zarur.

Jamiyat ishtiroki va hamkorligi:

Madaniy turizm tashabbuslarini rejalashtirish, qarorlar qabul qilish va amalga oshirishda mahalliy hamjamiyatlarni jalb qilish juda muhimdir. Bu sayyohlik foydalari teng taqsimlanishini ta'minlaydi va saqlash harakatlari jamiyatning qadriyatlari va ehtiyojlariga mos keladi. Hamkorlikdagi yondashuvlar mahalliy hamjamiyatlarga turizm sanoatida faol ishtirok etish va undan foyda olish imkonini beradi.

Ta'lim va talqin:

Ta'lim dasturlari va sharhlovchi materiallar turistik tajribani shakllantirishda, mas'uliyat va hurmat tuyg'usini tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Madaniy meros ob'ektlarining ahamiyati haqida ma'lumotga ega bo'lgan sayyohlar, ko'proq mas'uliyatli turizm amaliyotlari bilan shug'ullanishadi. Tarjimonlik dasturlari madaniy merosning barqaror tarzda boshdan kechirilishi va qadrlanishini ta'minlab, ongli turist populyatsiyasini rivojlantirishga hissa qo'shishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili: Madaniy turizm va madaniy merosni asrab-avaylash o'rtasidagi bog'liqlik turizmning turli madaniy meroslarni saqlashga potentsial ta'sirining ortib borayotgan e'tirofini aks ettiruvchi muhim ilmiy e'tiborni tortdi. Ushbu adabiyotni ko'rib chiqish akademik

tadqiqotlarning asosiy g'oyalari sintez qiladi, bu chorahadagi ko'p qirrali dinamikani chuqur tushunishni taklif qiladi.

Madaniyat san'at va adabiyot kabi "yuqori madaniyat" deb ataladigan narsa bilan chegaralanib qolmaydi, balki u xalqlarning yashash usullarini, ular qadrlaydigan tizimlarni, an'ana va e'tiqodlarini o'z ichiga oladi (Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar qo'mitasi, 2009). Madaniyat muhim ahamiyatga ega, chunki u shaxslar, guruhlarning va jamiyatlarning o'ziga xosligini tashkil qiladi (Lagrange, Oeter & Uerpmann-Wittzack, 2018, 2-bet).

Madaniy meros turizmi barqaror rivojlanish kontekstida bajarilishi kerak bo'lgan bir qator maqsadlarga ega, masalan, madaniy resurslarni saqlash, resurslarni to'g'ri talqin qilish, tashrif buyuruvchilarning haqiqiy tajribasi va madaniy resurslarning daromadlarini rag'batlantirish. Madaniy meros turizmini rivojlantirish nafaqat meros qadriyatlarini aniqlash, boshqarish va himoya qilish, balki uning hududlardagi jamoalarga ta'siri, iqtisodiy va ijtimoiy foydasi, moliyaviy resurslar bilan ta'minlash, shuningdek, marketing va targ'ib qilish bilan ham shug'ullanadi. (J. M. Fladmark, 1994).

Jamiyat uchun yaratilgan moddiy va nomoddiy merosning farovonlik miqdori uning iqtisodiy qiymatini belgilovchi omillardir. Ayrim tarixiy ob'ektlar yoki hududlar turistik maqsadlarda ekspluatatsiya qilish orqali keltirishi mumkin bo'lgan moliyaviy foydadan ko'ra ko'proq. Bunga bozor iqtisodiyotidan tashqarida bo'lgan imtiyozlar kiradi, masalan, rekreatsiyon in'ikos qadriyatlarini (Ruijgrok, 2006.).

Olimlar madaniy merosni saqlashni moliyalashtirish mexanizmi sifatida madaniy turizmning iqtisodiy jihatlari keng tadqiq qildilar. Timoti va Boyd (2003) madaniy turizmning daromad keltiruvchi salohiyatini ta'kidlab, meros ob'ektlarini saqlash va saqlash uchun moliyaviy resurslar bilan ta'minlash imkoniyatlarini ta'kidlaydilar.

Tadqiqotlar turizmning muayyan meros ob'ektlariga iqtisodiy ta'sirini o'rganib chiqdi, kirish to'lovlari, esdalik sovg'alari savdosi va tegishli xizmatlar barqaror moliyalashtirishga qanday hissa qo'shishini ochib berdi (Mason, 2008).

Madaniyatlararo tushunish va xabardorlikni ta'minlashda madaniy turizmning roli adabiyotda markaziy o'rinni egalladi. UNWTO (2014) madaniy almashinuvning o'zgaruvchan salohiyatini ta'kidlab, turizm tashrif buyuruvchilarni turli urf-odatlar, an'analar va tarixiy rivoyatlarga qanday ochib berishini ta'kidlaydi. Madaniy bilimlarning bunday almashinuvi turli xil meroslarni qadrlash va hurmat qilish tuyg'usini uyg'otadi, madaniy o'ziga xoslik va an'analar saqlashga hissa qo'shadi.

Metodologiya: Ushbu tadqiqotda qabul qilingan aralash usullar yondashuvi madaniy turizm va madaniy merosni saqlash o'rtasidagi murakkab munosabatlarni yaxlit o'rganishni taklif qilish uchun sifat va miqdoriy ma'lumotlarni birlashtiradi. Usullarning triangulyatsiyasi tadqiqot natijalarining mustahkamligi va asosligini oshiradi. Shuningdek, izlanishlar va qiyosiy taqqoslash usullari yordamida turizm sanoati keng rivojlangan davlatlar (Gretsiya, Misr, Yaponiya) madaniy turizm salohiyati va madaniy merosni asrab qolish yo'lidagi tajribalari o'rganildi.

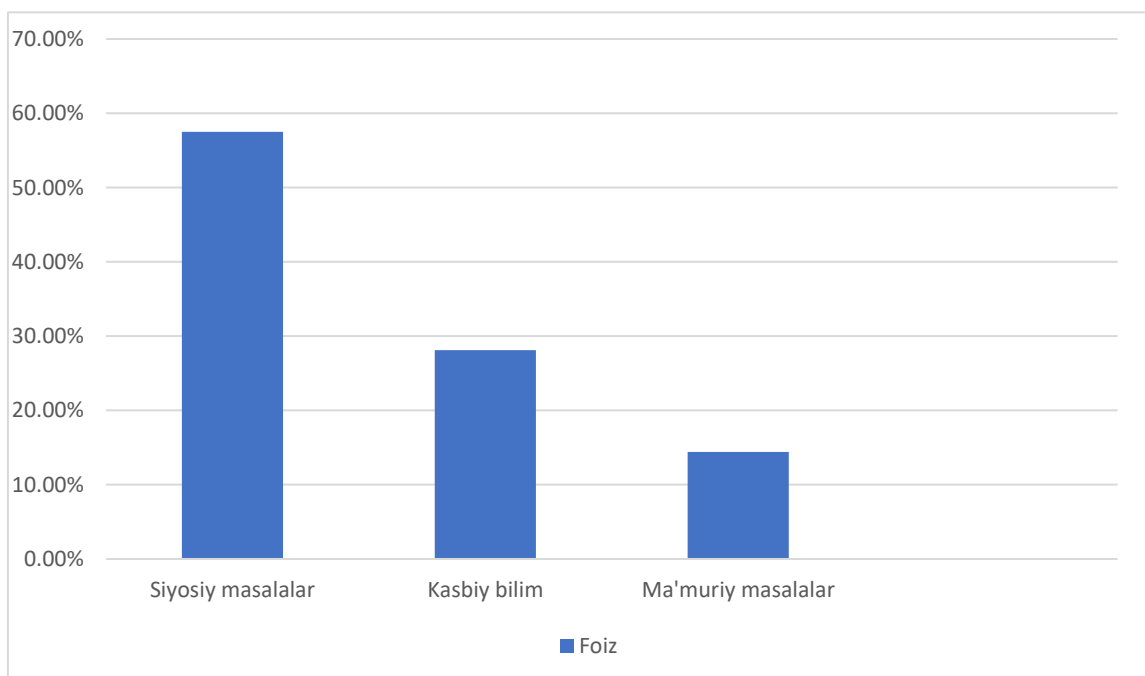
Natija: Ushbu tadqiqot natijalari madaniy merosni saqlashda madaniy turizmning rolini har tomonlama va nozik tushunish imkonini beradi.

Madaniyat va turizm doimo uzviy bog'liq bo'lib kelgan. Madaniy diqqatga sazovor joylar va tadbirlar sayohat uchun muhim turki bo'lib xizmat qiladi va sayohatning o'zi madaniyatni rivojlantiradi. Ammo so'nggi o'n yilliklardagi madaniyat va turizm o'rtasidagi bog'liqlik iste'molning o'ziga xos shakli –madaniy turizm sifatida yanada aniqroq belgilandi.

| Yillar | Tashriflar soni | Daromad | Qarindoshchilik aloqalari | Madaniy turizm |
|--------|-----------------|--------------|---------------------------|----------------|
| 2016 | 1.320.000 | 430 mlrd. \$ | 75% | 5.4% |
| 2018 | 2.700.154 | 1 mlrd. \$ | 73.2% | 7.1% |
| 2020 | 1.504.952 | 261 mln. \$ | 81.8% | 11% |
| 2022 | 5.200.542 | 1.6 mlrd. \$ | 80.7% | 14.2% |
| 2025 | 8.000.000 | 2 mlrd. \$ | 79.1% | 17.8% |

1-rasm. O'zbekistonga tashrif buyurgan turistlar ko'rsatkichi

Madaniy meros oldida turgan eng katta muammo haqida gap ketganda, odamlar siyosiy masalalar, kasbiy bilim, ma'muriy masalalar ekanligini ta'kidlagan.



2-rasm. Madaniy meros oldidagi eng katta muammolar

Gretsiya, Misr, Yaponiya kabi mamlakatlar turizm sanoati rivojlangan davlatlar qatorida yuqori o'rinni egallaydilar va turizm tashabbuslarida sezilarli yutuqlarga erishdilar. Bu davlatlar sayyohlarni jalb qilish, infratuzilmani yaxshilash va shaxsiy tajribalarni taklif qilish uchun innovatsion texnologiyalardan va yuqori xizmat ko'rsatish tajribalaridan foydalanadi.

Ushbu tanlangan davlatlar tarix va madaniy meroslarga boy mamlakatlar hisoblanadi. Ushbu davlatlar hozirgi kunda nafaqat turizm sohasida balki qolgan barcha sohalarda ham rivojlangani sababli turistlar tashrif buyurishi yuqori ko'rsatkichga yetgan.

Gretsiya - turizm mamlakatdagi iqtisodiy faoliyatning asosiy elementi bo'lib kelgan va mamlakatning eng muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Gretsiya o'zining boy madaniyati va tarixi bilan 1970-

yillardan beri Yevropaning asosiy sayyohlik maskani va diqqatga sazovor joyi bo'lib kelgan, bu ko'p jihatdan YUNESKO ning 18 ta Jahon merosi ob'ektlarida aks ettirilgan. Gretsiya o'zining tarixi, madaniyati, orollari, binolari va plyajlari bilan turistlarni o'ziga jalb qiladi.

Gretsiya 2019-yilda 31.3 million sayyohni jalb qildi, bu 2015-yildagi 24 milliondan ko'p, bu Gretsiyani yevropa va dunyodagi eng ko'p tashrif buyuriladigan mamlakatlardan biriga aylantirdi va mamlakat yalpi ichki mahsulotiga taxminan 25% hissa qo'shdi. Gretsiyada diniy va ziyorat turizmi, ekoturizm, mice turizm, tibbiy turizm kabi yo'nalishlar alohida o'rin olgan bo'lib, mavsumiy turizmni ham rivojlantirishga qaratilgan tasgabbuslar amalga oshirilmoqda. Mamlakatning asosiy sayyohlik yo'nalishlari qatoriga Afina, Santorini, Mikonos, Rodos, Korfu va Krit orollari shuningdek, Xalkidice yarim oroli kiradi.

Gretsiyada madaniy turizm – bu tashrif buyuruvchilarga mamlakatning boy merosi va an'analari bilan tanishish imkonini beradi. Gretsiyada qadimgi joylar, muzeylar, Vizantiya merosi, san'ati va festivallari, musiqasi va raqsi, oshxonasi turistlar o'ziga tortadi. Gretsiyada dunyodagi eng mashhur va muhim qadimiy joylar, jumladan Afina, Delfi, Olimpiya va Epidavr akropollari joylashgan. Ushbu arxeologik joylar qadimgi yunon sivilizatsiyasi, uning me'morchiligi, san'ati va diniy amaliyotlari haqida tushuncha beradi. Gretsiya ming yillik tarixga oid artefaktlar va san'at asarlari saqlanadigan ko'plab muzeylar mavjud. Afinadagi Akropol muzeyi, Milliy arxeologiya muzeyi va Kritdagi Iraklion arxeologik muzeyi tashrif buyuruvchilar mamlakatning madaniy merosini o'rganishi mumkin bo'lgan bir nechta misoldir.

Gretsiyaning an'anaviy qishloqlarini o'rganish qishloq hayoti va an'anaviy hunarmandchilikni ko'rish imkonini beradi. Nafplio, Pelion va Epirusdagi Zagori qishloqlari kabi joylar yaxshi saqlangan arxitektura va hayotning sekinroq sur'ati bilan maftunkor muhitlarni taklif etadi.

Musiqqa va raqs yunon madaniyatining ajralmas qismidir. Tashrif buyuruvchilar an'anaviy yunon musiqasi janrlaridagi rebetiko, layko va sirtaki va zeybekiko kabi an'anaviy raqslardan bahramand bo'lishlari mumkin.

Madaniy merosni saqlash va takomillashtirish:

Arxeologik yodgorliklarni tiklash va texnik xizmat ko'rsatish: Akropol va Delfi kabi diqqatga sazovor joylarni qayta tiklash va saqlashga katta resurslar ajratiladi, bu ularning kelajak avlodlar uchun saqlanishini ta'minlaydi.

Muzeyni rivojlantirish va modernizatsiya qilish: sarmoyalar muzey infratuzilmasini yaxshilash, eksponatlarni samarali namoyish etish va tashrif buyuruvchilar tajribasini yaxshilash uchun texnologiyani o'zlashtirishga yo'naltiriladi. Masalan, Akropol muzeyi va Afinadagi Milliy arxeologiya muzeyi.

Nomoddiy madaniy merosni saqlash: Yunon madaniyatining nomoddiy jihatlarini himoya qilish uchun an'anaviy amaliyotlar, hunarmandchilik va folklorini hujjatlashtirish va qo'llab-quvvatlashga harakat qilinadi.

Madaniy turizmni rivojlantirish:

Marketing va brending kompaniyalari: Gretsiya madaniy tajribalarga qiziqqan ma'lum turistik demografiyaga o'zining madaniy takliflarini namoyish qilish uchun maqsadli marketing kompaniyalaridan foydalanadi.

Turizm asosan yoz mavsumiga tayanadi, bu esa iqtisodiy va ekologik tanglikka olib kelishi mumkin. Madaniy tadbirlarni targ'ib qilish va takliflarni ko'paytirish orqali yil davomida sayyohlarni jalb qilish bo'yicha ishlar olib borilmoqda.

Ko'p sonli tashrif buyuruvchilarning madaniy ob'ektlar va mahalliy jamoalarga ta'sirini boshqarish ehtiyotkorlik bilan rejalashtirish va barqaror amaliyotlarni talab qiladi.

Misr- mamlakatning murakkab tarixi, ko'p madaniyatli aholisi va mintaqaviy markaz sifatidagi ahamiyatiga asoslangan rivojlangan madaniy turizm sanoatiga ega. Misrdagi madaniy turizm o'zingizni bu qadimiy mamlakatning boy tarixi, jonli an'analari va ajoyib manzaralariga sho'ng'ish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Misrda mashhur piramidalar va ibodatxonalarni o'rganishdan tortib, jonli festivallar va mazali taomlarni boshdan kechirishgacha, har bir madaniyat ishqi bo'yi uchun nimadir bor. Misrda dunyodagi eng muhim arxeologik joylar mavjud, jumladan:

Giza nekropoli: YUNESKOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan ushbu obida Gizaning ajoyib piramidalari, jumladan Gizaning Buyuk Piramidasi, Xafra piramidasi va Menkaure piramidasi joylashgan. Ushbu ulkan inshootlar qadimgi misrliklarning muhandislik va me'morchilik mahoratidan dalolat beradi.

Shohlar vodiysi: Nil daryosining g'arbiy qirg'og'ida joylashgan Shohlar vodiysida ko'plab fir'avnlarni, shu jumladan Tutankhamon qabrlari joylashgan. Ushbu qabrlar qadimgi misrliklarning e'tiqodlari va

amaliyotlari haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etadigan ierogliflar va rasmlar bilan bezatilgan.

Karnak ibodatxonasi: Luksorda joylashgan Karnak ibodatxonasi hozirgacha qurilgan eng katta va ta'sirchan diniy majmualardan biridir. Ma'bad Amun xudosisiga bag'ishlangan bo'lib, 2000 yil davomida qurilgan.

Abu Simbel ibodatxonalari: Bu ikkita katta toshli ibodatxonalar miloddan avvalgi 13-asrda fir'avn Ramses II tomonidan qurilgan. Ma'badlar Misrning janubiy chegarasi yaqinida joylashgan bo'lib, 1960-yillarda Nosir ko'lining ko'tarilgan suvlaridan qutqarish uchun balandroq joyga ko'chirilgan.

Misrda o'zining uzoq va qiziqarli tarixiga oid ko'plab artefaktlar to'plamini o'z ichiga olgan ko'plab muzeylar mavjud. Eng mashhur muzeylardan ba'zilari:

Qohiradagi Misr muzeyi: Bu muzeyda dunyodagi eng katta Misr qadimiy buyumlari, shu jumladan Tutankhamunning dafn marosimidagi oltin niqobi mavjud.

Qohiradagi Misr sivilizatsiyasi milliy muzeyi: Ushbu yangi muzey Misr tsivilizatsiyasining butun ko'lamini, tarixdan oldingi davrgacha namoyish etadi.

Luksor muzeyi: Bu muzeyda fir'avn, rim va kopt davrlariga oid artefaktlar to'plami mavjud.

Misr yil davomida bo'lib o'tadigan jonli festivallari va tadbirlari bilan mashhur. Eng mashhur festivallardan ba'zilari:

- Qohira xalqaro kinofestivali
- Iyd al-Fitr bayrami
- Shom al-Nessim festivali

Misrda an'anaviy turmush tarzini ko'rish imkonini beruvchi bir qator an'anaviy qishloqlar joylashgan. Bu qishloqlar quyidagilar bilan mashhur:

- G'ishtdan qurilgan uylar
- Tor ko'chalar
- Do'stona mahalliy aholi

Mehmonlar qishloqlarni kezish, mahalliy hunarmandchilikni o'rganish va Misr xalqining mehmondo'stligidan bahramand bo'lishlari mumkin.

Misr oshxonasi O'rta yer dengizi, Afrika va Yaqin Sharq ta'sirining noyob aralashmasidir. Eng mashhur taomlariga misollar:

- **Ful medames**
- **Koshari**
- **Molokhia**

Misrning qadimiy yodgorliklari, ibodatxonalari, qabrlari va arxeologik yodgorliklarini saqlab qolish va tiklash ishlari olib borildi. Qadimiy yodgorliklar vazirligi va Qadimiy yodgorliklar oliy kengashi kabi tashkilotlar ushbu madaniy boyliklarni kelajak avlodlar uchun himoya qilish va sayyohlarni jalb qilish maqsadida tabiatni muhofaza qilish loyihalarini nazorat qiladi.

Misrning madaniy diqqatga sazovor joylarini mahalliy va xalqaro sayyohlarga namoyish etish uchun marketing kampaniyalari va targ'ibot ishlari olib boriladi. Turizm va qadimiy asarlar vazirligi, sayyohlik kengashlari va agentliklari bilan birgalikda Giza piramidalari, Sfenks, Luksor ibodatxonasi, Karnak ibodatxonasi va Shohlar vodiysi kabi mashhur joylarni targ'ib qiladi.

Madaniy tadbirlar, festivallar va ko'rgazmalar tashkil etish Misrning turli madaniy merosini nishonlashga va yil davomida sayyohlarni jalb qilishga yordam beradi. Qohira xalqaro kinofestivali, Abu Simbel Quyosh festivali va Ramazon va Koptlarning Rojdestvosi kabi diniy bayramlar kabi tadbirlar mamlakatning madaniy jonlanishiga hissa qo'shadi.

Raqamli texnologiyalar va innovatsiyalarni qamrab olish tashrif buyuruvchilar tajribasini oshiradi va Misrning madaniy merosini targ'ib qiladi. Virtual sayohatlar, mobil ilovalar, kengaytirilgan reallik (AR) yo'riqnomalari va onlayn platformalar sayohatchilarga Misr tarixi va madaniyatini o'rganish uchun qulay va interaktiv usullarni taqdim etadi.

Yaponiyadagi madaniy turizm nihoyatda boy va xilma-xil bo'lib, tashrif buyuruvchilarga zamonaviy madaniyat hodisalari bilan bir qatorda ko'p asrlik an'analarni o'rganish imkoniyatini beradi.

Yaponiya YUNESKOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan ko'plab ob'ektlarga ega, masalan, Kiotodagi Kiyomizu-dera ibodatxonasi va Nara shahridagi Todai-ji ibodatxonasi, ularda muhim madaniy va diniy asarlar saqlanadi.

Yaponiyaga kelgan turistlar choy marosimi (chanoyu), gul aranjirovkasi (ikebana) va xattotlik (shodo) kabi an'anaviy yapon san'ati bilan tanishishlari mumkin. Ko'pgina madaniyat markazlari va ibodatxonalarda mahorat darslari va namoyishlar o'tkaziladi.

Yil davomida Yaponiya o'z madaniyatining turli jihatlarini nishonlaydigan jonli festivallarga mezbonlik qiladi, masalan, bahorda

olcha gullari festivallari va yozda chiroqlar festivallari. Kiotodagi Gion Matsuri va Aomoriyada Nebuta Matsuri ayniqsa mashhur.

Yapon oshxonasi butun dunyoga mashhur va mahalliy taomlarni o'rganish madaniy turizmning muhim qismidir. Sushi va sashimidan tortib ramen va tempuragacha, har bir mintaqaga o'ziga xos oshxonalar taomlarini taklif qiladi.

Ryokan (an'anaviy yapon mehmonxonasi) yoki ibodatxona turar joyida (shukubo) qolish noyob madaniy tajriba, jumladan, tatami to'shaklarida uxlash, yukata xalat kiyish va kaiseki taomlaridan zavqlanishni ta'minlaydi.

Yaponiya o'zining diqqat bilan bezatilgan bog'lar bilan mashhur, masalan, Kiotodagi Ryoan-ji ibodatxonasining Zen bog'i va Kanazavadagi Kenroku-en bog'i. Bu sokin joylar yapon estetikasi va falsafasini aks ettiradi.

Yaponiya an'analarga boy bo'lsa-da, u zamonaviy madaniyat sohasida ham yetakchi hisoblanadi. Tashrif buyuruvchilar Tokioning Shibuya va Xarajuku tumanlaridagi gavjum ko'chalarni kezishlari, manga va anime do'konlariga tashrif buyurishlari hamda Comiket kabi pop madaniyat tadbirlarida qatnashishlari mumkin.

Kiotodagi Gion va Kanazavadagi Xigashi Chaya kabi saqlanib qolgan mahallalar an'anaviy arxitekturasini, yog'ochdan yasalgan machiya uylari va geisha madaniyati bilan Yaponiyaning o'tmishiga nazar tashlash imkonini beradi.

Yaponiyada o'z san'ati, tarixi va texnologiyasini namoyish qiluvchi ko'plab muzeylar mavjud. Tokio milliy muzeyi, Kioto milliy muzeyi va Ghibli muzeyi bir nechta diqqatga sazovor misollardir.

Umuman olganda, Yaponiyadagi madaniy turizm qadimiy an'analarni zamonaviy innovatsiyalar bilan uyg'unlashtirgan ko'p qirrali sayohatni taklif qiladi va tashrif buyuruvchilarga boyituvchi va unutilmas tajriba bilan ta'minlaydi.

Yaponiyaning boy madaniy merosini, jumladan, tarixiy joylar, an'anaviy san'at, festivallar va marosimlarni saqlab qolish uchun sa'y-harakatlar amalga oshirildi. Madaniyat ishlari agentligi kabi davlat idoralari muhim madaniy ob'ektlarni belgilash va saqlash, shu bilan birga ularni mamlakat ichida va xalqaro miqyosda targ'ib qilish ustida ish olib boradi.

Infratuzilmaga, jumladan, transport tarmoqlari, turar joy binolari va turistik diqqatga sazovor joylarga investitsiyalar tashrif buyuruvchilar uchun madaniy obidalarini ochiq qilishda muhim ahamiyatga ega. Tezyurur poyezdlar, samarali jamoat transporti tizimlari va sayyohlar uchun qulay ob'ektlarning kengaytirilishi umumiy turizm tajribasini yaxshiladi.

Yaponiya boshqa mamlakatlar bilan madaniy almashinuv dasturlarida faol ishtirok etib, turli madaniyatlarni o'zaro tushunish va qadrlashga yordam beradi. Madaniy festivallar, san'at ko'rgazmalari va

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
2. Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
3. Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
4. Dallen, J. T., & Boyd, S. W. (2007). The moral and ethical issues of cultural tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(6), 653-667.
5. Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2018). *Tourism and water: Interactions and impacts*. Channel View Publications.
6. Leask, A., & Fyall, A. (2006). *Managing visitor attractions: New directions*. Butterworth-Heinemann.

akademik almashinuvlar kabi tashabbuslar xalqaro hamkorlikni rivojlantiradi va madaniy almashinuvga qiziqqan tashrifchilarni jalb qiladi.

Yaponiya Milliy Turizm Tashkiloti (JNTO) kabi Yaponiyaning turizm organlari mamlakatning madaniy diqqatga sazovor joylarini butun dunyo bo'ylab potentsial tashrif buyuruvchilarga namoyish qilish uchun keng qamrovli marketing va reklama kompaniyalarini o'tkazadi. Raqamli marketing, ijtimoiy media kompaniyalari va xalqaro sayohat yarmarkalarida ishtirok etish madaniy tajribalarga qiziqqan sayyohlarni jalb qilishning umumiy strategiyasidir.

Yaponiya madaniy turizm tajribasini yaxshilash uchun innovatsiyalar va texnologiyalardan foydalanadi, masalan, tarixiy joylarga virtual reallik (VR) sayohatlari, muzeylardagi multimedia ko'rgazmalari va madaniy diqqatga sazovor joylar haqida ma'lumot beruvchi smartfon ilovalari. Ushbu tashabbuslar an'anaviy madaniyatni saqlash va targ'ib qilish bilan birga texnologiyani yaxshi biladigan sayohatchilarni jalb qilishga qaratilgan.

Xulosa:

Mulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot natijalari madaniy turizmning ikki tomonlama tabiatini ta'kidlaydi - iqtisodiy qo'llab-quvvatlash va madaniy almashinuv uchun kuchli vosita, ammo muammolarni yumshatish va uzoq muddatli saqlashni ta'minlash uchun ehtiyoqkorlik bilan boshqarishni talab qiladi. Jamiyatlar madaniy izlanishlar va merosni asrab-avaylash o'rtasidagi nozik muvozanatni yo'lga qo'yayotgan ekan, manfaatdor tomonlar, siyosatchilar va turizm sanoati ushbu tadqiqotdan olingan saboqlarga e'tibor berishlari kerak. Madaniy turizm va madaniy merosni asrab-avaylash o'rtasidagi uyg'un munosabatlarni rivojlantirish orqali jamiyatlar o'zlarining boy va xilmaxil madaniy meroslarini kelgusi avlodlar uchun barqaror nishonlash va saqlanishini ta'minlashi mumkin.

Madaniy turizmni rivojlantirish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi o'zining madaniy turizm takliflarini oshirishga intilayotgan boshqa davlatlar uchun qimmatli qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Mamlakatlar o'zlarining noyob madaniy merosini asrab-avaylash va targ'ib qilish, infratuzilma va marketing ishlariga sarmoya kiritish hamda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga e'tibor qaratish orqali o'zlarining boy tarixi, an'analari va san'atini o'rganishga qiziquvchi sayyohlarni muvaffaqiyatli jalb etishlari mumkin. Italiya, Fransiya, Yaponiya va Hindiston kabi mamlakatlarning muvaffaqiyatlari jonli madaniy turizm sektoridan olinadigan iqtisodiy va ijtimoiy manfaatlarni namoyish etadi. Ushbu misollardan o'rganish va strategiyalarni o'z kontekstlariga moslashtirish orqali mamlakatlar turizmning barqaror o'sishini ta'minlash uchun o'zlarining madaniy boyliklari potentsialini ochishlari mumkin.

7. Iqboljon o'g'li, A. R., & Omonjon, U. (2023). YUNESKO RO 'YXATIGA KIRITILGAN BUTUNJAHON MADANIY OBYEKTALARI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 303-305.
8. Fladmark, J.M., Habgood, J. (1994). *Cultural Tourism: Papers Presented at the Robert Gordon University Heritage Convention, 1994*. London: Donhead Publishing.
9. Umarov, O. (2023). MADANIY MEROS TURIZMI: ASOSIY TENDENSIYALAR, RIVOJLANISH VA MUAMMOLAR (O'ZBEKISTON VA TURKIYA MISOLIDA). QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 8, 78-80.
10. Mahmudjon o'g'li, A. J., & Omonjon, U. (2023). ZIYORAT TURIZM: MAVJUD RESURSLAR VA ULARNING TASNIFI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 237-239.